

Nr 137

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen; given Stockholms slott den 7 april 1961.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt 87 § regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530).

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i sjömanslagen att utländsk sjöman tillförsäkras samma rätt till lön under arbetslöshet till följd av fartygets förolyckande, som tillkommer svensk sjöman.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530)**

Härigenom förordnas, att 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

41 §.

Går fartyget — — — — — sjöförklaringen avgivits.

Blir <i>svensk</i> sjöman arbetslös till följd av fartygets förolyckande, äger han rätt till lön för den tid han av sådan anledning är utan anställning, dock högst för två månader utöver den tid, för vilken han enligt första stycket åtnjuter lön.	Blir sjöman arbetslös till följd av fartygets förolyckande, äger han rätt till lön för den tid han av sådan anledning är utan anställning, dock högst för två månader utöver den tid, för vilken han enligt första stycket åtnjuter lön.
--	--

Upphör till — — — — — stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *viss ändring av 41 § sjömanslagen* samt anför därvid följande.

I 41 § *sjömanslagen* finns bestämmelser meddelade, som reglerar sjömans rätt i det fall att fartyget förolyckas. Enligt första stycket i paragrafen upphör i sådant fall sjömannens tjänsteavtal att gälla om inte annat är avtalat. Han är dock skyldig att mot lön och underhåll deltaga i bärgningen och bliva tillstådes till dess sjöförklaringen avgivits.

I fråga om svensk sjöman gäller enligt paragrafens andra stycke att om han blir arbetslös till följd av fartygets förolyckande, äger han rätt till lön för den tid han av sådan anledning är utan anställning, dock högst för två månader utöver den tid, för vilken han enligt vad nyss sagts i samband med bärgning eller sjöförklaring åtnjuter lön. Enligt 6 § är befälhavare i detta avseende likställd med sjöman.

Regeln i 41 § andra stycket *sjömanslagen* om rätt till lön vid arbetslöshet, som beror av att fartyget förolyckats, kan göras tillämplig även beträffande utländska sjömän. Kungl. Maj:t äger nämligen enligt 87 § befo-genhet att, under förutsättning av ömsesidighet, förordna att vad som enligt bl. a. 41 § gäller till förmån för svensk sjöman skall tillämpas jämväl i fråga om utländsk sjöman.

Den reglering *sjömanslagen* sålunda innehåller om sjömans rätt till lön vid arbetslöshet grundar sig ytterst på en av *Internationella arbetsorganisationen* (ILO) vid dess konferens i Genua år 1920 antagen *konvention* (nr 8) angående ersättning till sjömän för arbetslöshet vid fartygs förolyckande. Riksdagen lämnade år 1934 sitt bifall till Sveriges anslutning till konventionen (prop. 1934: 137; rskr. nr 216). Konventionen ratificerades av vårt land den 1 januari 1935 och har i övrigt vunnit anslutning från Danmark, Finland och Norge jämte ytterligare 26 länder.

Konventionen upptager i huvudsak följande bestämmelser.

Med sjöman förstås envar, som är anställd å fartyg, nyttjat i sjöfart till havs. Fartyg definieras såsom varje i allmän eller enskild ägo varande båt, fartyg eller skepp, av vad slag som helst, vilket nyttjas i sjöfart till havs, med undantag likväl för krigsfartyg. Då fartyg förolyckas, skall redaren eller den, med vilken sjömannen slutit avtal om tjänst ombord å fartyget, till varje å fartyget anställd sjöman utge ersättning för den arbetslöshet, som förorsakas av fartygets förolyckande. Denna ersättning skall utgå för alla de dagar, under vilka sjömannen är verkligt arbetslös, och enligt den beräkningsgrund, som gäller för den genom avtalet bestämda hyran. Den totala ersättningen må begränsas till ett belopp motsvarande två månaders hyra. Ersättning enligt konventionen skall åtnjuta samma rättsliga skydd som fordran på intjänad hyra, och sjömannen skall för dess indrivande äga anlita samma tillvägagångssätt som beträffande sådan fordran.

Genom *kungörelse den 18 maj 1934 (nr 166) angående utländsk sjömans likställighet i visst fall med svensk sjöman* har Kungl. Maj:t förordnat, att den rätt till lön vid arbetslöshet, som enligt sjömanslagen tillförsäkras svensk sjöman skall från och med den 1 januari 1935 tillkomma jämväl sjöman tillhörande stat, för vilken konventionen efter ratificering är eller varder gällande.

I den svenska sjömanslagstiftningen behandlas sålunda utländsk sjöman i fråga om rätt till lön vid arbetslöshet enligt reciprocitetsprincipen, d. v. s. de förmåner som gäller för svensk sjöman tillförsäkras utländsk sjöman endast under förutsättning att hans hemland bereder svensk sjöman motsvarande förmån. I samband med att de av konventionen föranledda lagändringarna förelades 1934 års riksdag uttalade föredragande departementschefen (prop. 1934: 137), att han icke ansåg hinder behöva möta mot en ratificering av konventionen på grund därav, att den direkta tillämpligheten av sjömanslagens bestämmelse om ersättning är begränsad till svensk sjöman, om blott sjömän i de länder, som bereder vårt lands sjömän arbetslöshetsersättning, tillerkänns motsvarande förmån. En dylik ömsesidighet fick enligt departementschefen förutsättas komma till stånd.

Begränsningen enligt reciprocitetsprincipen vid tillämpningen av 41 § andra stycket sjömanslagen i fråga om utländsk sjöman har emellertid mött erinran från ILO:s sida. Vid upprepade tillfällen har den expertkommitté inom organisationen, som har till uppgift att övervaka konventionens efterlevnad, fäst den svenska regeringens uppmärksamhet på att vår lagstiftning enligt kommitténs uppfattning icke står i överensstämmelse med konventionen utan bör ändras så att berörda förmån tillkommer alla sjömän utan hänsyn till nationalitet.

Motsvarande påpekanden har från expertkommittén gjorts beträffande den norska lagstiftningen. I Norge har på grund härav år 1958 genomförts sådan ändring av reglerna att ifrågavarande begränsning av rätt till lön vid arbetslöshet bortfallit.

I anledning av de gjorda erinringarna har frågan om den svenska sjömanslagens ståndpunkt beträffande utländsk sjömans rätt till arbetslöshetsersättning vid fartygs förolyckande behandlats i en inom handelsdepartementet i april 1958 upprättad *promemoria*.

I promemorian anföres — efter redogörelse för gällande rätt och de erinringar som gjorts från ILO — att en omprövning av vår lagstiftning på ifrågavarande punkt torde vara ofrånkomlig. Enligt promemorian bör det därvid beaktas att det i den svenska lagstiftningen upprätthållna kravet på reciprocitet icke har någon motsvarighet i konventionens ordalydelse. Oavsett om vår lagstiftning i fråga om behandlingen av utländska sjömän kan anses direkt strida mot konventionen eller ej torde den av expertkommittén inom ILO hävdade tolkningen stå i god överensstämmelse med vår allmänna syn på uppgifterna för det internationella socialpolitiska arbetet.

Med hänsyn till det anförda bör enligt promemorian övervägas att jämka sjömanslagens ersättningsbestämmelse i 41 § andra stycket på sådant sätt att där stadgad rätt till lön vid arbetslöshet tillkommer sjöman oavsett nationalitet.

Över promemorian har, efter remiss, *yttranden* avgivits av socialstyrelsen, delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, sjöfartsstyrelsen, Sveriges redareförening, Stockholms rederiförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet, Svenska stewardsföreningen och Svenska sjöfolksförbundet.

Promemorians förslag tillstyrkes av samtliga remissinstanser utom två av de hörda redarorganisationerna, nämligen Sveriges redareförening och Stockholms rederiförening. *Socialstyrelsen* erinrar om att styrelsen redan under förarbetena till den lagändring, varigenom 41 § andra stycket sjömanslagen fick sin nuvarande lydelse, framhöll, att begränsningen av ersättningsrätten till att avse endast svenska sjömän knappast kunde anses stå i överensstämmelse med konventionen. *Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet* framhåller, att den nu föreslagna ändringen skulle giva uttryck åt de synpunkter som numera anläggas i vårt land på utländska medborgares rätt till sociala förmåner. *Svenska maskinbefälsförbundet* upplyser, att förbundet vid upprepade tillfällen sökt undanröja bl. a. nu ifrågavarande missgynnande av utländskt maskinbefäl men inte haft framgång i sina strävanden. — *Sveriges redareförening* anser inte att en omprövning av den svenska lagstiftningen i här ifrågavarande avseende skulle vara ofrånkomlig. Föreningen framhåller, att Sverige ratificerat konventionen med utgångspunkt från reciprocitetsprincipen, och erinrar därvid om att dåvarande departementschefen i propositionen till 1934 års riksdag i olikhet med socialstyrelsen ansåg hinder inte möta mot ratificering på den grund att ersättningsrätten begränsats till svenska sjömän och till sjömän i länder som bereder svenska sjömän motsvarande förmån. Föreningen anser det inte billigt, att arbetslöshetsersättning vid förlisning skall tillkomma sjöfolk, tillhörande stat som ej tillförsäkrar svenskt sjöfolk mot-

svarande förmån. I föreningens yttrande instämmer *Stockholms rederiförening*.

För egen del kan jag i stort sett ansluta mig till de synpunkter rörande innehållet i 41 § sjömanslagen som anförts i promemorian. Av tillgängliga uppgifter rörande fartygsförklisningar under åren 1955—59 framgår, att under denna tid icke ett enda fall förekommit, där ett uppgivande av reciprocitetskravet skulle inneburet ökad kostnad för redaren. Den föreslagna reformen kan därför icke antagas få nämnvärd betydelse i ekonomiskt avseende. Jag vill därför förorda att den i promemorian föreslagna lagändringen genomföres. I samband härmed bör 1934 års kungörelse angående utländsk sjömans likställighet i visst fall med svensk sjöman upphävas.

I enlighet med vad nu anförts har inom handelsdepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530)*.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över nämnda lagförslag, vilket såsom bilaga¹ torde få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Torbjörn Lindvall

¹ Bilagan, som överensstämmer med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utlämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 april 1961.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 31 mars 1961 tillhandakommet utdrag av protokoll över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 mars 1961, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn G. Steen.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

T. Johansson

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 april 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, lagrådets den 4 april 1961 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 17 mars 1961 remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 41 § sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530)*.

Med förmälan att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Barbro Blomberg